

Een bloemlezing van Luthers exegese van het verhaal van de Toren van Babel (Genesis 11:1-9)

Rudy Van Moere

Luther, M., *Œuvres, Tome XVII, Commentaire du livre de la Genèse, chapitres 1 à 11*, Genève 1977, 400-413 & *Luther's Works, Vol. 2, Lectures on Genesis, Chapters 6-14*, Saint Louis 1960, 210-228

Deel I.

Luther legt uit met een kritische geest en op een vrijwel correcte manier

1. "Dit hoofdstuk geeft niet duidelijk aan waaruit de zonde van de bouwers van de Toren van Babel bestond. Bijgevolg variëren meningen zowel over de structuur van de toren als over de zonde van zijn bouwers, waarvan de vrijheid de maat is van de auteurs en hun durf." [400]

2. "Laten we nadenken over de zonde van de bouwers, wat niet duidelijk is uit de tekst ... ". Daarom geloof ik dat zij niet dom genoeg waren om te denken dat ze een stapel zo hoog konden oprichten dat het hen zou beschermen tegen een overstroming. Ik geloof dat hun motief wordt uitgedrukt in de woorden: "Kom, laten we voor *ONZELF* een stad en een toren bouwen." Deze woorden zijn het bewijs van zelfvoldane harten, die hun vertrouwen stellen in de dingen van deze wereld zonder God te vertrouwen en de kerk te verachten omdat het alle kracht en pracht mist. [211] ... Daarom denk ik dat hier de zonde niets anders was dan hun buitengewone zelfvoldaanheid en trots in gepaard met de minachting voor God." [400-401]

3. "Daarom moeten deze woorden, die Mozes zo sober heeft geformuleerd – dat zij elkaar hebben aangezet om een toren en een stad te bouwen – moeten daarom rigoureus worden geïnterpreteerd." [401]

4. "Op zich was het geen zonde om een toren op te richten en een stad te bouwen, want de heiligen deden hetzelfde." [402]

5. "Dan hoorde en zag Hij die eerder in slaap leek alles; en zijn toorn ontbrandt, woedt en doodt als vuur. Op dezelfde manier staat hier dat God neerdaalt, alsof hij niet eerder aanwezig was geweest ... Dus de Schrift heeft zijn manier van uiten en je moet eraan wennen. God daalt af: we moeten het niet begrijpen in de zin van een echt afdalen, want God is overal ..." [409]

6. "Hij toont een opvallende minachting voor deze tirannen en trotse bouwers wanneer 'de tekst' verwijst naar het aanroepen van deze tirannen, deze trotse bouwers, zonen van Adam, mensenkinderen". (In een voetnoot voegt Luther eraan toe: of 'Mozes', of beter: 'God' ...) [401]

Deel II.

Luther legt niet adequaat noch correct uit en veroorlooft zich wel erg veel vrijheden

1. Speculeert

“Deze mannen die gegrepen zijn door zo'n intens verlangen om hun eigen naam te verheffen, zijn er zeker niet om bezorgd dat de naam van God geheiligd kan worden; en zij keken ongetwijfeld met diepe minachting naar de eenvoudige hutten van de heilige vaders en hun broers, daar zij in zo'n grootse stijl bouwden.”[400-401]

2. Dramatiseert & sentimentaliseert

“Moeten wij er niet vanuit gaan dat het de vrome Noach en zijn volk bedroefde dat zijn afstammelingen zich met dergelijke ondernemingen bezighielden terwijl hun vader toekeek en zijn waarschuwingen niet mochten baten? Zo werd deze heilige voor een tweede keer als een zwakzinnige oude man belachelijk gemaakt.” [404]

3. Overdrijft

“Want Hij noemt hen die zonder het Woord zijn, de zonen van de mensen; het zijn verloren en aan hun lot overgelaten huichelaars.” [401]

4. Substitueert & projecteert

“Dit is echter hun zonde: zij verbinden hun eigen naam aan dit bouwwerk. Nadat ze Noach en de ware kerk veracht hebben, zijn ze van plan om soeverein te worden; ze beweren dat zij de mensen zijn die heel dicht bij God staan, naar wie God luistert, en aan wie Hij succes verleent; en ze concluderen dat Noach op zijn beurt door God is verlaten en opzijgezet. Zo beschrijft dit verslag de goddeloosheid, de intriges, de ambitie en de plannen van alle goddeloze mensen, in het bijzonder van de hypocrieten die alleen in hun eigen ogen heilig en zeer dicht bij God zijn en die de aarde willen regeren. Als je deze zonden bij een andere naam wilt noemen, dan gaat het echt om godslastering van de naam van God en een schending van de sabbat; het is onmiskenbaar een afgoderij, waardoor de glorie van de levende God in een stierkalf wordt veranderd, dat wil zeggen in een afgod van het

hart. Deze zonden verwekken er andere, namelijk die van haat tegen de ware kerk, vervolging, tirannie, moord, diefstal en zelfs hoererij en overspel.” [402]

5. Fantaseert

“... en Assur, die volgens mij in alle opzichten een heilige was, bouwde Ninevé omdat hij niet langer met de goddelozen kon leven (Gen. 10:11).” [401]

6. Dogmatiseert

"Eerder, in het eerste hoofdstuk, hebben we Mozes' gebruik van het meervoud in dit tekstgedeelte uitgelegd, wanneer de ene God spreekt. We zeiden dat dit zeker het bewijs is van de meest heilige Drie-eenheid, van ons geloof dat de Vader die verwekt; de Zoon, die verwekt is; en de Heilige Geest, die voortkomt uit de Vader en de Zoon, één God ZIJN. We gaan geen tijd besteden aan de banale bezwaren van de Joden, die leuteren dat God met de engelen aan het spreken was.” [413]

7. Extrapoleert

“Satan, de aanstichter van oorlogen en onenigheid [216] ... Want Satan, die de goddelozen oproept tegen de ware kerk, is altijd de zelfde.” [406]

8. Polemiseert

“Want de verraderlijke kerk is altijd de vervolger van de ware kerk, niet alleen geestelijk, door middel van valse doctrines en goddeloze vormen van aanbidding, maar ook fysiek, door middel van het zwaard en de tirannie.” [402]

“... maar ze lachen ook om de straf en maken een grap over de bedreigingen die ze van hun vader Noah horen. Op dezelfde manier lachen onze papisten zachtjes wanneer we hen bedreigen met de komst van Christus.” [407]

9. Ironiseert

“God maakt echter geen gebruik van stormrammen om muren af te breken, noch gebruikt Hij andere krijgstuigen; Hij verwacht alleen maar hun talen. “ [411]

10. Stereotypeert

“Hij toont een opvallende minachting voor **deze tirannen en trotse bouwers** wanneer Hij hen **zonen van Adam of mensenzonen** noemt. Hij doet dit met dezelfde bedoeling als hierboven (Genesis 6: 2, 3), namelijk om een verschil te maken tussen de ware en de valse kerk, tussen de zonen van God en de mensenzonen.” [410]

“Daarom is dit een tekst met theologische betekenis, want het onthult **de gemoedstoestand van zowel de goddelijke als de goddeloze mensen.**” [408]

11. Veronderstelt

“Want de heiligen deden hetzelfde; en Assur, *die volgens mij in alle opzichten een heilige was*, bouwde Nineve omdat hij niet langer met de goddelozen kon leven (Gen. 10:11).” [402]

“Het is **mijn overtuiging** dat het oosten de term is voor de regio die het dichtst bij het oosten ligt van het land Kanaän. Zo worden in de boeken van de Koningen de Arabieren zonen van het oosten genoemd (1 Koningen 4:30).” [405]

12. Spot & anti-joodse uitspraken

“In het Oude Testament werd daarom dit geloofsartikel over de Drie-eenheid opgenomen in het algemene geloof waarin de heilige vaders stierven en gered werden. Laten we daarom niet toestaan om deze bewijzen te laten afnemen door *de goddeloze en verblinde Joden.*” [227 ENG]

“We zeiden dat dit het zekere bewijs is van de meest heilige Drie-eenheid, van ons geloof dat de Vader, die verwekt; de Zoon, die verwekt is; en de Heilige Geest, die voortkomt uit de Vader en de Zoon, is één God. We gaan beslist geen tijd besteden aan de banale bezwaren van *de Joden, die leuteren dat God met de engelen aan het spreken was.*” [228 ENG]